

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНУ БІЗНЕС-ПРАКТИКУ

В статті розглянуто інноваційні передумови забезпечення та підтримки процесу імплементації концепції сталого розвитку підприємства в сучасну бізнес-практику.

Проаналізовано теоретико-методичні та практичні основи визначення сталого розвитку підприємства за сучасних умов. Розкрито значення інноваційного фактору у процесі підвищення ефективності функціонування бізнесу на основі принципу сталості та неперервності. Обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення інноваційного процесу комплексної імплементації концепції сталого розвитку підприємства із урахуванням економічних, соціальних та екологічних аспектів виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: глобалізація, інноваційний розвиток, концепція потрібного критерію, сталий розвиток, сталий розвиток підприємства.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світогосподарських зв'язків та виробничих відносин відбуваються докорінні перетворення у способах ведення бізнесу. Із одночасною зміною видів та форм господарської діяльності різних економічних суб'єктів зростають і вимоги до методів перетворення дійсності у площині відносин «людина – оточуюче середовище». Якщо в минулому столітті превалювали екстенсивні методи здійснення виробничої діяльності заради одержання в кінцевому підсумку максимально можливих кількісних показників (насамперед, прибутку), то на початку ХХІ століття пріоритети змінилися. Погіршення еколого-економічної ситуації у вимірі глобального розвитку людства спричиняє низку криз та безповоротних циклічних процесів, що вимагає швидкого та проактивного реагування з метою нівелювання негативних наслідків та попередження майбутніх загроз у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження сутності та особливостей забезпечення сталого розвитку підприємства розвиваються у зв'язку із виникненням практичної необхідності підвищення конкурентоспроможності бізнесу за сучасних умов та, як наслідок, економіки країни або цілих регіонів. Особлива увага окремим аспектам сталого розвитку приділена у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Аткінсона Дж., Вагнера М., Васюткіної Н., Гоеля П., Далі Г., Дернінга А., Квятковської Л., Кукерца А., Пірса Д., Роджерса К., Саркара А., Тарасенко І., Телешевської С., Хадсона Б., Хернікса А. та багатьох інших.

Невирішені частини проблеми. Всеохоплюючий вплив глобалізаційних процесів на всі сфери життя суспільства підтверджує той факт, що структура суспільних потреб та їх обсяг змінюються, так само як і зростає невизначеність зовнішнього середовища. У відповідь на виклики, що породжені швидкозмінюваними умовами життєдіяльності людства, в кінці ХХ століття виникла концепція сталого розвитку. На початку ХХІ століття у зв'язку із змінами умов ведення бізнесу та необхідністю підтримки високого рівня гнучкості та адаптивності підприємств постало питання поступової аплікації концепції

сталого розвитку з макро- на мікрорівень. Однак несформованість категоріального апарату та відсутність практичних механізмів реалізації інноваційного процесу забезпечення сталості розвитку бізнесу вимагають більш детального аналізу та подальшого дослідження даної проблематики.

Метою статті є описативний аналіз інноваційних передумов та ключових особливостей імплементації концепції сталого розвитку підприємства у сучасну бізнес-практику.

Результати дослідження. Першоосновою концепції сталого розвитку була теорія суспільного добробуту, оскільки за своїм змістом поняття «розвиток» (development) прирівнювали до категорії «добробут», «процвітання» (well-being).

В 1970-80-х рр. виникло одночасно декілька концепцій, що апелювали виключно до суспільно-політичних настроїв людей в різних країнах світу. Це було пов'язано із всебічним поширенням ідей енвайроменталізму та критичного переосмислення життєвих звичок індивідів.

Зокрема, концепція «сталого розвитку» спочатку декларувала ідею забезпечення того, щоб майбутні покоління успадкували планету Земля із всіма можливостями, не гіршими аніж ті, що наявні сьогодні⁵. Ідея суспільної справедливості та соціального правосуддя визнавалася такою, що має бути закладена в основу всіх майбутніх суспільних процесів розвитку. Варто також зазначити, що увага зосереджувалася і на екологічному питанні через переосмислення проблеми обмеженості світових ресурсів, зокрема корисних копалин (мінеральних ресурсів).

В науковому обігу найбільш широко використовується визначення сталого розвитку, що було зазначено в 1987 році Міжнародною комісією з оточуючого середовища і розвитку (Комісія Брундтланд). Під сталим розвитком розуміли такий, що хоча й задовольняє потреби сучасного покоління, однак не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь також задовольняти свої потреби⁶.

На відомій конференції з довкілля і розвитку, що була проведена під егідою ООН в Ріо-де-Жанейро (Бразилія, 1992 р.), офіційно прийнято стратегію переходу людства до якісно нового розвитку – сталого розвитку⁷. Даний етап розвитку сучасного суспільства засвідчував перехід до нової фази глобального розвитку соціально-виробничих відносин – відносин, заснованих на розумінні важливості структурних перетворень у ставленні людини до світу та до способів використання нею наявних благ навколишнього середовища.

В результаті проведення конференції у Ріо-де-Жанейро було оголошено програму дій⁸, спрямовану на створення умов для якісного розвитку цивілізації на основі всебічного партнерства для удосконалення міжнародного поділу праці та міжнародної торгівлі із одночасним урахування трьох основних компонентів: соціального, екологічного та економічного аспектів.

---

⁵ Barry, B. (1977) Justice between generations, in Hacker, P. and Raz, J. (eds.), Law, Morality and Society, Clarendon Press: Oxford. – pp. 268-275.

⁶ WCED - World Commission on Environment and Development (1987), Our Common Future, Oxford University Press: Oxford.– p. 43.

⁷ Pearce, D. and G. Atkinson. (1998) The concept of sustainable development: an evaluation of its usefulness ten years after Brundtland. In: Swiss Journal of Economics and Statistics, 134 (3): 251-269.

⁸ Agenda 21. (1992) Agenda for the 21st Century. United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) held in Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992. <<https://sustainabledevelopment.un.org>>.

Таким чином, в межах міжнародного правового поля було визначено керівні принципи для розробки та поступової імплементації програмних дій та заходів із забезпечення стійких темпів економічного зростання. Останнє передбачає в якості першочергової вимоги забезпечення найбільш вразливих верств населення предметами першої необхідності для підтримки їх життєдіяльності та створення умов для продуктивної діяльності.

В той же час, на думку Далі Г.⁹ та Дернінга А.¹⁰, головна мета для високорозвинених країн світу – це підтримка помірного рівня споживання і сприяння процесу закріплення ролі ключових соціальних інститутів із відведенням особливої уваги охороні навколишнього середовища.

Оскільки концепція сталого розвитку апелює до вирішення широкого кола проблемних питань, пов'язаних із функціонуванням сучасного суспільства, з метою представлення ключових напрямків майбутніх структурних перетворень в науковий обіг поступово вводиться «концепція потрійного критерію». Ключовий принцип полягає у ефективному поєднанні трьох компонентів – економічного, екологічного та соціального. Без забезпечення інтеракції цих критеріїв сталого розвитку неможливо забезпечити повноцінний рефлексивний зв'язок бізнес-сектору, навколишнього середовища та соціуму.

«Концепцію потрійного критерію» вже на початку XXI століття будуть вважати найбільш блискучою та далекосяжною метафорою сучасної наукової думки¹¹. За сутнісним змістом вона створює ґрунтовну основу для визначення ефективності бізнесу, міри досягнення попередньо встановлених цілей та успіху організації, використовуючи при цьому економічні, соціальні та екологічні передумови¹². Також концепт потрійного критерію застосовується у якості практичної основи забезпечення процесу сталості розвитку¹³.

На початку XXI століття вчені і дослідники розширили коло проблем, пов'язаних із питанням забезпечення сталого розвитку на макро- та мегарівнях. Зокрема, сталий розвиток почали визначати як цілеспрямований процес зміни, за якого експлуатація ресурсів, інвестування, технологічний розвиток та інституційні перетворення мають відбуватися із врахуванням майбутніх та теперішніх потреб людства¹⁴.

Таким чином, концепція сталого розвитку є за своєю сутністю поєднанням двох основних концептів¹⁵:

- безмежності потреб; головним чином пріоритет надається боротьбі із бідністю та вирішенню проблеми незахищеності окремих верств населення;

---

⁹ Daly, Herman E. (1996) *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*, Boston, Massachusetts: Beacon Press. – 47-51 p.

¹⁰ Durning, Alan (1992) *How Much is Enough? The Consumer Society and the Future of Earth*. Worldwatch Environmental Alert Series, ed. Linda Starke, New York: W.W. Norton. – 23 p.

¹¹ Henriques, A. (2007) CSR, sustainability and the triple bottom line. In Henriques, A. & Richardson, J. (Eds). *The Triple Bottom Line: Does it All Add Up?* London: Earthscan. – 26 p.

¹² Goel, P. (2010) Triple bottom line reporting: An analytical approach for corporate sustainability. In: *Journal of Finance, Accounting, and Management*, 1 (1). – 28 p.

¹³ Rogers, K., and B. Hudson. (2011) The triple bottom line: The synergies of transformative perceptions and practices of sustainability. *OD Practitioner*, 4 (43). – 5 p.

¹⁴ Banerjee, S. B. (2001) Corporate environmental strategies and actions. In: *Management Decision*, 39 (1): 36-44.

¹⁵ International Institute for Sustainable Development. <<http://www.iisd.org>>.

- обмеженості ресурсів і технологій; обумовлюється нездатністю сучасних технологій та соціальних інститутів задовольнити потреби сучасного та майбутнього поколінь.

Головна мета процесу комплексної імплементації концепції сталого розвитку – це досягнення економічної стабільності та екологічної безпеки у довгостроковій перспективі за рахунок критичного виявлення та свідомого визнання пріоритетних економічних, екологічних та соціальних проблем і їх цілеспрямованого вирішення із урахуванням наявного природно-ресурсного потенціалу та рівня техніко-технологічного розвитку суспільства.

На початковому етапі створення концепція сталого розвитку розглядалася виключно як стратегія розвитку майбутнього у межах глобального простору. Поступово її почали використовувати для пояснення соціально-економічних явищ, що відбувалися на рівні національної економіки країни. Однак беззаперечним є той факт, що в основі розвитку будь-якої економічної системи знаходиться власність, і, відповідно, приватна власність. Тому залучення бізнес-сектору є необхідною передумовою якісної реалізації стратегій сталого розвитку як на мікро-, так і на макро- і мегарівнях.

На думку Тарасенко І., важливим аспектом забезпечення сталого розвитку підприємств є необхідність визначити сукупність всіх суб'єктів соціально-економічного середовища як єдине ціле – «соціо-еколого-економічну систему», всі складові якої розвиваються збалансовано¹⁶. В той же час Телешевська С. зазначає, що рівень сталого розвитку оцінюється з економічної точки зору, рідше – у комплексі з екологічною та соціальною¹⁷.

Відомою є точка зору, що сталий розвиток бізнесу бере свій початок з соціально прогресивних впливів на традиційний базис розвитку бізнесу, однак основні відмінності стосуються міри імплементації принципів сталого розвитку (міри залученості до процесу перетворень)¹⁸.

Міжнародна торговельна палата визначила ряд ключових принципів забезпечення сталого розвитку бізнесу¹⁹:

- 1) усвідомити пріоритетність сталого розвитку як нової концепції ведення бізнесу для забезпечення довгострокового успіху компанії;
- 2) розробити та імплементувати інноваційні бізнес-моделі (в т.ч. визначити шляхи інноваційного залучення джерел фінансування);
- 3) визнати відповідальність за вплив на навколишнє середовище, спричинений діяльністю підприємства;
- 4) стимулювати інтеракцію із стейкхолдерами та сприяти якісному розвитку персоналу;
- 5) запроваджувати новий холістичний підхід до розробки та виробництва продукту, що базується на життєвому циклі товару;

¹⁶ Тарасенко І.О. Сталий розвиток підприємств легкої промисловості: теорія методологія, практика [Текст]: монографія / І.О. Тарасенко. – К. : КНУТД, 2010. – с. 85.

¹⁷ Телешевська С.М. Комплексна методика оцінки рівня сталого розвитку підприємств / С.М. Телешевська // «Молодий вчений». – 2015. – № 6 (21). – с. 78.

¹⁸ Potts, T. (2010) The natural advantage of regions: Linking sustainability, innovation and regional development in Australia. In: Journal of Cleaner Production, 18 (8): 713-725.

¹⁹ Business Chapter for Sustainable Development – Business Contributions to the UN Sustainable Development Goals. Document No. 213/18-13. International Chamber of Commerce. <www.iccwbo.org>.

- 6) забезпечувати процес створення цінності для зацікавлених сторін;
- 7) дотримуватися принципів прозорості та відкритості;
- 8) підтримувати зв'язки та співробітництво зі всіма пов'язаними сторонами.

Особливості імплементації принципів концепції сталого розвитку обумовлені розмірами компаній. Великий бізнес не є гнучким, а тому достатньо складно запроваджувати зміни будь-якого роду та очікувати на швидкі результати. Однак потреба у фінансуванні різних проектів та інвестуванні у розвиток стратегічних напрямків на майбутнє уможлиблює більшу різноманітність форм та практик ведення виробничо-господарської діяльності. Середній та малий бізнес, на думку ряду експертів, знаходяться в унікальному становищі²⁰, оскільки здатні швидше охопити практики для забезпечення сталості розвитку шляхом доведення цінності «сталих послуг» до клієнтів²¹, і, як наслідок, отримувати достатній рівень підтримки з боку суспільства²², що сприятиме диверсифікації та адаптивності.

Дослідники погоджуються, що не існує такого набору методів, які б враховували всю практику сталого розвитку і могли бути застосовані до всіх підприємств у всіх галузях промисловості²³. Як правило, у бізнес-секторі факти запровадження і використання основних підходів та ключових принципів сталого розвитку наявні лише на тих виробничих підприємствах, діяльність яких безпосередньо спричиняє суттєвий вплив на навколишнє природне середовище. Поодинокі практики пов'язані із мінімізацією відходів чи здобуттям позитивного іміджу серед зацікавлених сторін (споживачів, контрагентів) як соціально-відповідального бізнесу.

Варто зазначити, що в ряді країн світу екологічна сталість є необхідною умовою для відкриття підприємцем власного бізнесу²⁴. Згідно норм офіційно ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів, а також положень національного законодавства урядом країни можуть додатково встановлюватися вимоги щодо граничних норм викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, рівня допустимого використання певного природного об'єкта, а також надаватися пільги (наприклад, податкові) за використання сучасних енергозберігаючих чи інших екологічних технологій.

На сучасному етапі розвитку бізнес-сектору поширеною є точка зору, що інновація має важливе значення для довгострокового сталого розвитку будь-якої країни. Крім того, акцентуація уваги на проблемі обмеженості ресурсів, необхідності охорони навколишнього природного середовища та вивчення кліматичних питань сприяла поділу відповідальності та сфер впливу між трьома ключовими суб'єктами: урядом, соціальними інститутами та бізнесом.

Компанії все частіше визнають, що екологізація їх бізнесу або окремих ланок ланцюжка поставок забезпечує створення вартості за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів і одночасного зростання конкурентоспроможності компаній в

---

²⁰ Aragon-Correa, J., Hurtado-Torres, N., Sharma, S. and V. Garcia-Morales. (2008) Environmental strategy and performance in small firms: a resource-based perspective. In: *Journal of Environmental Management*, 86 (1): 88-103.

²¹ Kerr, I. R. (2006) Leadership strategies for sustainable SME operation. In: *Journal of Business Strategy and the Environment*, 15 (1): 30-39.

²² Sinha, P. and M. Akoorie. (2010) Sustainable environmental practices in the New Zealand wind industry: An analysis of perceived institutional pressures and the role of exports. In: *Journal of Asia-Pacific Business*, 11 (1). – 56 p.

²³ Kuckertz, A. and M. Wagner. (2010) The influence of sustainability orientation on entrepreneurial intentions-investigating the role of business experience. In: *Journal of Business Venturing*, 25 (5): 524-539.

²⁴ Salimzadeh, P., Courvisanos J. and R. Nayak (2015) Social and environmental practices of SMEs in a regional city of Australia. In: *Proceedings of the 28th Annual SEAANZ Conference*. 1-3 July. Melbourne, Australia. <<http://www.seaanz.org>>.

коротко- та довгостроковій перспективі. В деяких галузях (наприклад, інформаційні технології) стрімкий якісний розвиток окремих форм ведення бізнесу сприяє й виникненню нових ринків збуту. Деякі компанії розвивають інновації шляхом створення нових бізнес-моделей і підвищують ефективність використання ресурсів та, відповідно, продуктивність праці шляхом заміни окремих матеріалів на більш екологічні аналоги і кінцевому продажу покращених продуктів і послуг.

Поступовий перехід до виробництва «зелених» товарів в різних галузях промисловості сприятиме в майбутньому запровадженню та поширенню наступних тенденцій²⁵:

- зниженню обсягів споживання матеріальних і енергетичних ресурсів під час виробничого процесу;
- зниженню шкідливих викидів в атмосферу, спричинених виробництвом продукції;
- зниженню рівня споживання енергії під час цільового використання, експлуатації продукту;
- пролонгуванню можливого терміну корисного використання виробу;
- повторному використанню окремих запчастин, компонентів виробу із їх наступною утилізацією;
- створенню принципово нової і менш шкідливої альтернативи задоволення однієї і тієї ж потреби.

Процес інноваційної імплементації принципів сталого розвитку передбачає їх інтеграцію із усіма ключовими функціями компанії, навіть за умови, що керівники можуть визначати їх лише як сили для формування міцного бізнес-клімату всередині організації. В рамках даного процесу можна виділити ключові «точки опори» або фактори успіху²⁶, що забезпечать сталість бізнес-процесів у довгостроковій перспективі:

- 1) визначення потенційних можливостей продукції (послуги);
- 2) вплив на розробку нових продуктів;
- 3) визначення потенціалу розвитку партнерських відносин;
- 4) залучення персоналу до соціальних програм;
- 5) представлення правдивих даних про діяльність (звітність);
- 6) створення інноваційних центрів обслуговування клієнтів та нестандартних шляхів задоволення їх потреб.

З метою комплексної реалізації концепції сталого розвитку в межах окремої компанії, економічні, екологічні та соціальні аспекти виробничо-господарської діяльності повинні бути пов'язаними із активізацією взаємодії з міжнародними ринками товарів та послуг, і відповідним чином відображатися в наявних бізнес-моделях і звітній документації. Відповідні заходи можуть бути наступними:

- розробка інноваційних бізнес-моделей та унікальних компетенцій для створення ефективних моделей управління та контролю в компанії;
- чітке визначення цілей сталого розвитку та запровадження програм мотивації персоналу до здійснення інновацій у напрямку досягнення даних цілей;

---

²⁵ Terziovski, M. and J. L. Guerrero-Cusumano (2014) Sustainable Development Orientation (SDO) Practice and its Impact on Innovation Performance. In: Journal of Contemporary Economic and Business Issues, 1 (1). – p. 20.

²⁶ Driving success: Marketing and sustainable development (2005) World Business Council for Sustainable Development. <<http://wbcsdpublications.org>>.

- підвищення ступеня залученості персоналу до процесу прийняття рішень та активізація відповідних навичок;
- забезпечення процесу навчання працівників з метою оволодіння ними новими знаннями щодо сталого розвитку фірми;
- роз'яснення кожному з працівників його ролі у процесі забезпечення сталого розвитку підприємства та підтримка високого рівня залученості кожного з них;
- максимальне поєднання (інтеграція) трьох критеріїв сталого розвитку (економічного, екологічного та соціального) у стратегії розвитку підприємства;
- здійснення виробничо-господарської діяльності підприємством за принципом добросовісної конкуренції, і забезпечення боротьби з корупцією та захисту особистих прав кожної людини.

Доцільно підкреслити, що бізнес-модель компанії має бути представлена чотирма взаємопов'язаними елементами, що створюють нову цінність: пропозиція споживчої цінності²⁷, формула прибутку, ключові ресурси та ключові процеси²⁸. Їх комплексне поєднання забезпечує умови для якісного розвитку трьох головних ланок в діяльності компанії: продукт, персонал, інформаційні канали.

Інноваційний напрям діяльності бізнесу визнається найбільш бажаним та актуальним на сьогодні²⁹. В той же час, підприємці прагнуть використовувати так звані «зелені» технології, що створюють підґрунтя для радикальних еко-інновацій³⁰. Оскільки значна кількість бізнес-процесів пов'язана із використанням інформаційних технологій та створенням електронних компетенцій традиційний підхід до визначення інновації змінюється на новий, що базується на врахуванні одночасно і технологічного, і економіко-екологічного аспектів.

Особливо важливо налагодити процес швидкого прийняття персоналом змін та перетворень в діяльності компанії у напрямку її руху до сталого розвитку. Саме тому ефективно проходження всіх п'яти стадій формування нової культури серед працівників є ключовим у подоланні опору змінам:

- визначення та усвідомлення мети змін;
- подолання початкового негативного сприйняття культури;
- направлення культури;
- передача культури;
- залучення культури.

Таким чином, проблеми сталого розвитку настільки ж розмаїті як і біорізноманітність в межах природних екосистем та складні як перетворення в межах людського суспільства³¹. Їх всебічний та комплексний аналіз неможливий без детермінованого механізму управління бізнес-процесами на підприємстві на умовах сталості та неперервності із одночасним урахуванням наявних ефектів та потенційних впливів.

²⁷ Demil, B. and X. Lecocq (2010) Business Model Evolution: In: Search of Dynamic Consistency; Long Range Planning, 43, pp. 227-246.

²⁸ Johnson, M. and J. Suskiewicz. (2009) How to Jump-Start the Clean-Tech Economy. In: Harvard Business Review, – 56 p.

²⁹ Asonu, J. J. (2007) Innovation as an Argument for Corporate Social Responsibility. In: Journal of Business and Public Policy, 1 (3): 1-20.

³⁰ Sarkar, A. N. (2013) Promoting Eco-innovations to Leverage Sustainable Development of Eco-industry and Green Growth. In: European Journal of Sustainable Development, 2 (1). – 201 p.

³¹ Kates, R. W., Parris, T. M. and A. A. Leiserowitz. (2005) What is sustainable development? Goals, indicators, and practice. In: Environment: Science and Policy for Sustainable Development, 47 (3). – 20 p.

Висновки. Практика ведення бізнесу за сучасних умов свідчить про наявність високого рівня ризиків та невизначеності. Досягнення цілей сталого розвитку на мікро- та макрорівнях обумовлено, головним чином, економічними інтересами, і лише потім екологічними та соціальними. Інноваційний характер функціонування сучасних підприємств характеризується потребою пошуку нестандартних рішень тих проблем, які виникли в результаті активного поширення глобалізаційних тенденцій розвитку світової економіки. Зацікавлені сторони стверджують, що в українських реаліях запроваджувати концепт сталості розвитку дуже складно через наявність інституційних перешкод та високого рівня опору змінам серед населення країни. Консервативні підходи до ведення бізнесу, а також відсутність реальних практик ефективної реалізації програм із сталого розвитку вітчизняних підприємств унеможливають швидкий та якісний процес інноваційної трансформації економіки України. В той же час, постійне повернення до проблем зростання потреб людей та зменшення обсягів доступних ресурсів для їх задоволення сприяють процесу поступової еволюції поглядів на сталий розвиток та напруженому його обговоренню як серед науковців, так і практиків.

Література.

1. Barry, B. (1977) Justice between generations, in Hacker, P. and Raz, J. (eds.), *Law, Morality and Society*, Clarendon Press: Oxford. – pp. 268-284.
2. WCED - World Commission on Environment and Development (1987), *Our Common Future*, Oxford University Press: Oxford.– 400 p.
3. Pearce, D. and G. Atkinson. (1998) The concept of sustainable development: an evaluation of its usefulness ten years after Brundtland. In: *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 134 (3): 251-269.
4. Agenda 21. (1992) *Agenda for the 21st Century*. United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) held in Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992. <<https://sustainabledevelopment.un.org>>.
5. Daly, Herman E. (1996) *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*, Boston, Massachusetts: Beacon Press. – 253 p.
6. Durning, Alan (1992) *How Much is Enough? The Consumer Society and the Future of Earth*. Worldwatch Environmental Alert Series, ed. Linda Starke, New York: W.W. Norton. – 200 p.
7. Henriques, A. (2007) CSR, sustainability and the triple bottom line. In Henriques, A. & Richardson, J. (Eds). *The Triple Bottom Line: Does it All Add Up?* London: Earthscan. – pp. 26-33.
8. Goel, P. (2010) Triple bottom line reporting: An analytical approach for corporate sustainability. In: *Journal of Finance, Accounting, and Management*, 1 (1): 27-42.
9. Rogers, K., and B. Hudson. (2011) The triple bottom line: The synergies of transformative perceptions and practices of sustainability. *OD Practitioner*, 4 (43): 3-9.
10. Banerjee, S. B. (2001) Corporate environmental strategies and actions. In: *Management Decision*, 39 (1): 36-44.
11. International Institute for Sustainable Development. <<http://www.iisd.org>>.
12. Тарасенко І.О. Сталий розвиток підприємств легкої промисловості: теорія методологія, практика [Текст]: монографія / І.О. Тарасенко. – К. : КНУТД, 2010. – 390 с.
13. Телешевська С.М. Комплексна методика оцінки рівня сталого розвитку підприємств / С.М. Телешевська // «Молодий вчений». – 2015. – № 6 (21). – с. 78-81.
14. Potts, T. (2010) The natural advantage of regions: Linking sustainability, innovation and regional development in Australia. In: *Journal of Cleaner Production*, 18 (8): 713-725.
15. Business Chapter for Sustainable Development – Business Contributions to the UN Sustainable Development Goals. Document No. 213/18-13. International Chamber of Commerce. <www.iccwbo.org>.

16. Aragon-Correa, J., Hurtado-Torres, N., Sharma, S. and V. Garcia-Morales. (2008) Environmental strategy and performance in small firms: a resource-based perspective. In: *Journal of Environmental Management*, 86 (1): 88-103.
17. Kerr, I. R. (2006) Leadership strategies for sustainable SME operation. In: *Journal of Business Strategy and the Environment*, 15 (1): 30-39.
18. Sinha, P. and M. Akoorie. (2010) Sustainable environmental practices in the New Zealand wind industry: An analysis of perceived institutional pressures and the role of exports. In: *Journal of Asia-Pacific Business*, 11 (1): 50-74.
19. Kuckertz, A. and M. Wagner. (2010) The influence of sustainability orientation on entrepreneurial intentions-investigating the role of business experience. In: *Journal of Business Venturing*, 25 (5): 524-539.
20. Salimzadeh, P., Courvisanos J. and R. Nayak (2015) Social and environmental practices of SMEs in a regional city of Australia. In: *Proceedings of the 28th Annual SEAAZ Conference*. 1-3 July. Melbourne, Australia. <<http://www.seaanz.org>>.
21. Terziovski, M. and J. L. Guerrero-Cusumano (2014) Sustainable Development Orientation (SDO) Practice and its Impact on Innovation Performance. In: *Journal of Contemporary Economic and Business Issues*, 1 (1): 19-30.
22. *Driving success: Marketing and sustainable development* (2005) World Business Council for Sustainable Development. <<http://wbcsdpublications.org>>.
23. Demil, B. and X. Lecocq (2010) Business Model Evolution: In: *Search of Dynamic Consistency; Long Range Planning*, 43, pp. 227-246.
24. Johnson, M. and J. Suskiewicz. (2009) How to Jump-Start the Clean-Tech Economy. In: *Harvard Business Review*. – pp. 52-60.
25. Asongu, J. J. (2007) Innovation as an Argument for Corporate Social Responsibility. In: *Journal of Business and Public Policy*, 1 (3): 1-20.
26. Sarkar, A. N. (2013) Promoting Eco-innovations to Leverage Sustainable Development of Eco-industry and Green Growth. In: *European Journal of Sustainable Development*, 2 (1): 171-224.
27. Kates, R. W., Parris, T. M. and A. A. Leiserowitz. (2005) What is sustainable development? Goals, indicators, and practice. In: *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 47 (3): 8-21.

References.

1. Barry, B. (1977) Justice between generations, in Hacker, P. and Raz, J. (eds.), *Law, Morality and Society*, Clarendon Press: Oxford. – pp. 268-284.
2. WCED - World Commission on Environment and Development (1987), *Our Common Future*, Oxford University Press: Oxford.– 400 p.
3. Pearce, D. and G. Atkinson. (1998) The concept of sustainable development: an evaluation of its usefulness ten years after Brundtland. In: *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 134 (3): 251-269.
4. Agenda 21. (1992) *Agenda for the 21st Century*. United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) held in Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992. <<https://sustainabledevelopment.un.org>>.
5. Daly, Herman E. (1996) *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*, Boston, Massachusetts: Beacon Press. – 253 p.
6. Durning, Alan (1992) *How Much is Enough? The Consumer Society and the Future of Earth*. Worldwatch Environmental Alert Series, ed. Linda Starke, New York: W.W. Norton. – 200 p.
7. Henriques, A. (2007) CSR, sustainability and the triple bottom line. In Henriques, A. & Richardson, J. (Eds). *The Triple Bottom Line: Does it All Add Up?* London: Earthscan. – pp. 26-33.
8. Goel, P. (2010) Triple bottom line reporting: An analytical approach for corporate sustainability. In: *Journal of Finance, Accounting, and Management*, 1 (1): 27-42.
9. Rogers, K., and B. Hudson. (2011) The triple bottom line: The synergies of transformative perceptions and practices of sustainability. *OD Practitioner*, 4 (43): 3-9.
10. Banerjee, S. B. (2001) Corporate environmental strategies and actions. In: *Management Decision*, 39 (1): 36-44.

11. International Institute for Sustainable Development. <<http://www.iisd.org>>.
12. Tarasenko I.O. Stalyj rozvytok pidpryemstv lehkoyi promyslovosti: teoriya metodolohiya, praktyka: monohrafija / I.O. Tarasenko. – K.: KNUTD, 2010. – 390 p.
13. Teleshevska S.M. Kompleksna metodyka ocinky rivnya staloho rozvytku pidpryemstv / S.M. Teleshevska // «Molodyj vchenyj». – 2015. – № 6 (21). – pp. 78-81.
14. Potts, T. (2010) The natural advantage of regions: Linking sustainability, innovation and regional development in Australia. In: Journal of Cleaner Production, 18 (8): 713-725.
15. Business Chapter for Sustainable Development – Business Contributions to the UN Sustainable Development Goals. Document No. 213/18-13. International Chamber of Commerce. <www.iccwbo.org>.
16. Aragon-Correa, J., Hurtado-Torres, N., Sharma, S. and V. Garcia-Morales. (2008) Environmental strategy and performance in small firms: a resource-based perspective. In: Journal of Environmental Management, 86 (1): 88-103.
17. Kerr, I. R. (2006) Leadership strategies for sustainable SME operation. In: Journal of Business Strategy and the Environment, 15 (1): 30-39.
18. Sinha, P. and M. Akoorie. (2010) Sustainable environmental practices in the New Zealand wind industry: An analysis of perceived institutional pressures and the role of exports. In: Journal of Asia-Pacific Business, 11 (1): 50-74.
19. Kuckertz, A. and M. Wagner. (2010) The influence of sustainability orientation on entrepreneurial intentions-investigating the role of business experience. In: Journal of Business Venturing, 25 (5): 524-539.
20. Salimzadeh, P., Courvisanos J. and R. Nayak (2015) Social and environmental practices of SMEs in a regional city of Australia. In: Proceedings of the 28th Annual SEANZ Conference. 1-3 July. Melbourne, Australia. <<http://www.seanz.org>>.
21. Terziovski, M. and J. L. Guerrero-Cusumano (2014) Sustainable Development Orientation (SDO) Practice and its Impact on Innovation Performance. In: Journal of Contemporary Economic and Business Issues, 1 (1): 19-30.
22. Driving success: Marketing and sustainable development (2005) World Business Council for Sustainable Development. <<http://wbcspdpublications.org>>.
23. Demil, B. and X. Lecocq (2010) Business Model Evolution: In: Search of Dynamic Consistency; Long Range Planning, 43, pp. 227-246.
24. Johnson, M. and J. Suskiewicz. (2009) How to Jump-Start the Clean-Tech Economy. In: Harvard Business Review. – pp. 52-60.
25. Asongu, J. J. (2007) Innovation as an Argument for Corporate Social Responsibility. In: Journal of Business and Public Policy, 1 (3): 1-20.
26. Sarkar, A. N. (2013) Promoting Eco-innovations to Leverage Sustainable Development of Eco-industry and Green Growth. In: European Journal of Sustainable Development, 2 (1): 171-224.
27. Kates, R. W., Parris, T. M. and A. A. Leiserowitz. (2005) What is sustainable development? Goals, indicators, and practice. In: Environment: Science and Policy for Sustainable Development, 47 (3): 8-21.

Мария Кузнецова, аспирантка
КНУ имени Тараса Шевченка

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННУЮ БИЗНЕС-ПРАКТИКУ

В статье рассмотрены инновационные предпосылки обеспечения и поддержки процесса имплементации концепции устойчивого развития предприятия в современную бизнес-практику.

Проанализированы теоретико-методические и практические основы определения устойчивого развития предприятия в современных условиях. Раскрыто значение инновационного фактора в процессе повышения эффективности функционирования бизнеса на основе принципа постоянства и непрерывности. Обоснованы предложения по совершенствованию инновационного процесса комплексной имплементации концепции устойчивого развития предприятия с учетом

экономических, социальных и экологических аспектов производственно-хозяйственной деятельности предприятия.

Ключевые слова: глобализация, инновационное развитие, концепция тройного критерия, устойчивое развитие, устойчивое развитие предприятия.

Mariya Kuznetsova, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

INNOVATIVE PRECONDITIONS FOR IMPLEMENTATION OF CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE INTO MODERN BUSINESS PRACTICE

The paper studies the innovative preconditions for provision and support for the implementation of concept of sustainable development of enterprise in modern business practice.

The theoretical, methodological and practical foundations for defining the sustainable development of enterprise under the modern conditions were analyzed. The role of innovation factor in the increase of operational efficiency of business based on the principle of consistency and continuity was highlighted. The proposals on how to improve the innovative process of complex concept implementation of sustainable development of the enterprise, taking into account economic, social and environmental aspects of production and business activities of enterprises were substantiated.

Key words: globalization, innovative development, 'triple bottom line' concept, sustainable development, sustainable development of enterprise.